

MAINline

THE COMEDOWN

DRUGS, GEZONDHEID EN DE STRAAT

Dollefe op de Zeedijk, 1974 (foto: Han Singels)

DOPEKWALITEIT
WAS VROEGER ALLES BETER?

AZT
DE BITTERE PIL

OPGEJAAGD TIPPELEN
REPORTAGE DE RUIJTERKADE

EXTRA:
SCHETSBOEK '91
HERMAN BROOD

Het Laatste Avondmaal, op het kantoor van Mainline op 26 maart 2026

INHOUD

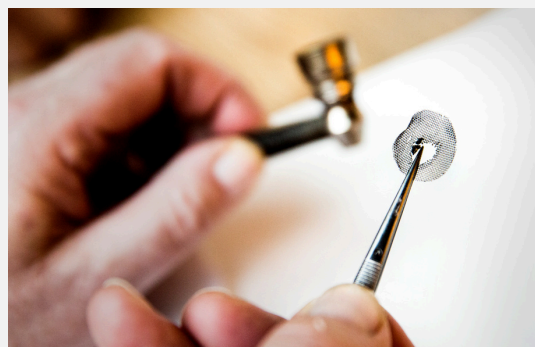
- 4 REDACTIONEEL**
THE COMEDOWN
- 5 OP HERHALING**
DE EERSTE COVERFOTO NOG EENS
- 6 NOS BERICHT**
MAINLINE STOPT
- 8 NRC HOOFDREDACTIONEEL**
BEZUINIGINGEN OP DE VERSLAAFDENZORG
- 10 JUNKEN**
MAINLINE'S EERSTE HOOFDREDACTIONEEL
- 12 VAN SHOTTEN NAAR CHINEZEN**
OP STRAAT MET ONZE VELDWERKERS
- 16 DE DIKSTE WOLLEN DEKEN**
JOHN-PETER KOOL KEERDE TERUG NAAR DE ZEEDIJK
- 19 36 JAAR MAINLINE**
KORTE GESCHIEDENIS VAN MAINLINE
- 24 GRENDOVERSCHRIJDING**
KENNIS IS ER OM TE DELEN

- 27 CHEMS UNLIMITED**
MAINLINE EVOLUEERDE MEE

- 29 IEDEREEN AAN DE HARM REDUCTION**
AL VANAF DE BEGINJAREN GAF MAINLINE TRAININGEN

- 31 WAT VINDT HET WERKVELD?**
REACTIES OP HET SLUITEN VAN MAINLINE

- 37 MAINLINE IN DE MEDIA**
ONZE RECENTE MEDIAOPTREDENS
- 40 LOU REED NEEMT AFSCHEID**
OPGETEKEND DOOR ERIC KRABENBOSCH

The Comedown

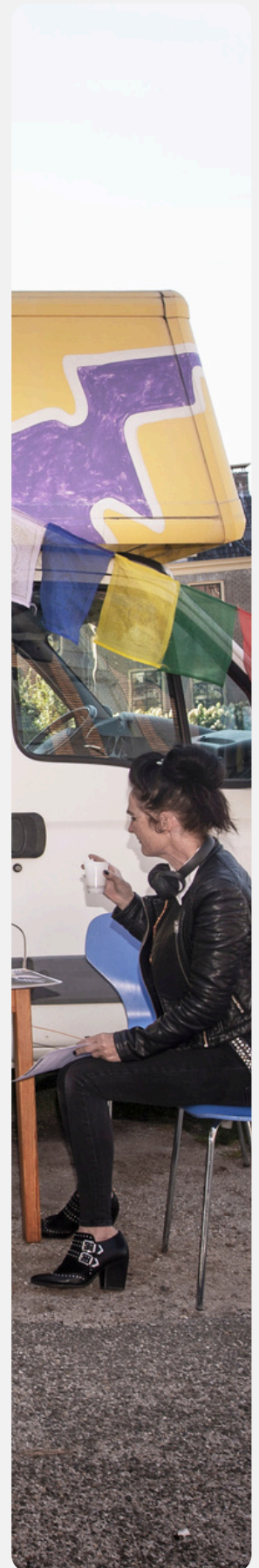
In het voorjaar van 2026 viel de beslissing: Mainline moet stoppen. 2025 hadden we met een tekort afgesloten en in 2026 hield VWS al een ton subsidie in. In plaats van af te wachten tot we failliet gingen, besloten bestuur en MT om zelf af te bouwen.

Contracten werden ontbonden, alhoewel veel veldwerkers naar kantoor bleven komen en ze in april met weer oudere oud-collega's een laatste ronde deden langs opvanglocaties. Op sommige plekken werden ze met een hartverwarmend applaus ontvangen. Ondertussen werd er ook nog volop gewerkt aan een paar laatste projecten, zoals de pilot medische cocaïneverstrekking, een onderzoek naar chemsex onder swingers en Zimbabwe had ons gevraagd om de randvoorwaarden te schetsen voor een landelijk harm reduction beleid.

We kozen voor zelf afbouwen omdat we onze legacy wilden beschermen. Alle kennis die we hebben opgedaan over illegale middelen, over hoe je de gezondheidsschade kunt beperken als je die drugs tot je neemt, wilden we overdragen. En liefst ook onze unieke manier van werken: onbevooroordeeld kijken naar drugs en daarbij de doelen van gemarginaliseerde gebruikers voorop stellen. We belegden bijeenkomsten met allerlei organisaties om zoveel mogelijk het werk van Mainline elders te kunnen borgen, brachten ons archief ook onder.

Tegelijk bleven media ons bellen, want inmiddels was wel duidelijk dat er anno 2026 evenveel mensen in Nederland crack gebruikten als er in de beginjaren van Mainline heroïne - maar dat deze groep veel minder bekend is bij de zorg. Het voelt gek en een beetje onmogelijk om op zo'n moment te stoppen. Toch kijken we ook met trots terug op de afgelopen 36 jaar. In dit online magazine proberen we onze geschiedenis en waar we voor staan kort samen te vatten.

Mainline stopt ermee, met pijn in het hart. Heb een goede comedown allemaal - en let een beetje op elkaar.

Zeedijk - 1974

Zeedijk - 2026

Hulporganisatie voor drugsverslaafden stopt, na dichtdraaien subsidiekraan

NOS bericht op haar website op 5 maart 2026:

'Stichting Mainline stopt er na 36 jaar mee. De stichting zette zich in om zwaar verslaafde drugsgebruikers te helpen, maar is nu genoodzaakt te stoppen vanwege een weggefallen overheidssubsidie.

"Dit is niet de tijd om te bezuinigen op hulp die we echt nodig hebben", zegt Wim van den Brink, emeritus hoogleraar verslavingszorg en voorzitter van het bestuur van Mainline. De hulp die de stichting levert, gaat vooral naar "gemarginaliseerde drugsgebruikers", zegt van den Brink. "Het zijn mensen die meestal niet de weg naar hulpverleners hebben gevonden." Mainline opereert als een van de weinige stichtingen op landelijk niveau. Nu de organisatie verdwijnt, ontstaat volgens Van den Brink een groot gat in de verslavingszorg. [De bezuinigingen](#) van het kabinet-Schoof raakten de stichting hard. De subsidie van het ministerie van VWS maakte voorheen 40 procent van het jaarbudget uit, en die werd nu op termijn geschrapt. De gemeente Amsterdam sprong bij en verhoogde het gemeentelijke subsidiebedrag over dit jaar, maar ook dat kon het verschil niet maken.

Voorlichting

De stichting werd in de jaren 90 opgericht ten tijde van de aidsepidemie. Het was een van de eerste organisaties die voorlichting gaven aan drugsgebruikers, eerst in de vorm van een

tijdschrift. Het blad werd in samenwerking met de gemeente Amsterdam verspreid. Later gebeurde dat over het hele land, op plekken waar veel gebruikers waren.

In de loop van de tijd ontstonden ook inloopavonden, projecten en activiteiten waar gebruikers hulp en ondersteuning konden krijgen. Ze konden bij Mainline terecht om te praten, te leren hoe ze konden minderen of hoe ze drugs veiliger konden gebruiken. Dat

gebeurde onder meer door het uitdelen van schone naalden. Ook speelde de stichting een grote rol in het signaleren van nieuwe trends of vervuilde drugs, een essentiële informatiestroom voor onder andere het ministerie van VWS. Zo wilde het ministerie vorig jaar in kaart brengen hoeveel [crackverslaafden](#) er in Nederland waren. Mainline kon daarbij helpen, omdat het in direct contact stond met crackgebruikers. Die contacten gaan straks verloren, aldus Van den Brink. "Ik weet niet wie dat moet gaan doen. Daar is niemand voor op dit moment." Dat nauwe contact is de kracht van Mainline, vertelt van den Brink. "Er wordt vaak gezegd, je kan niet met drugsgebruikers praten. Of dat ze

alleen maar willen gebruiken. Wij weten dat dat niet zo is." Van den Brink zegt dat het een kwestie is van het gesprek aangaan en de mensen opzoeken.

Van den Brink had nog enige hoop op de nieuwe regering. Een motie van GroenLinks-PvdA om de subsidie opnieuw toe te kennen werd echter afgeraden door het kabinet, zegt van den Brink. De kans dat de beslissing wordt teruggedraaid is dus klein. Het afgelopen anderhalfjaar probeerde Mainline nog zijn activiteiten voort te zetten en de kosten te beperken, maar dat was niet te doen. "En dat betekent dat we nu ten onder gaan", zegt van den Brink.'

Met de bezuiningen op de verslaafdenzorg schiet de politiek in eigen voet

NRC schrijft in haar hoofdredactioneel van 30 maart 2026:

Wie kan zich de heroïnecrisis nog herinneren? De tijd, in de jaren zeventig en tachtig, dat er om de paar dagen iemand dood ging aan een overdosis? Dat de grootste steden gebukt gingen onder overlast van gebruikers en dealers? Kennelijk is het geheugen kort, want de wijze waarop het mes wordt gezet in de verslaafdenzorg is verontrustend, alsof deze problematiek zonder de juiste aandacht niet in alle hevigheid zal terugkeren. Dat dit gaat gebeuren, staat al vast. Zoals de toegenomen hardheid richting daklozen juist leidt tot meer overlast en meer problemen in de grote steden, zo zal dit ook gebeuren met verslaafden. En er zal dan met weemoed worden teruggedacht aan beleid dat nu overboord wordt gezet.

Dat beleid staat bekend als 'harm reduction' – Nederland trok er jarenlang internationaal de aandacht mee.

Gezondheidsproblemen

Het geldt als een succesverhaal en is gestoeld op de erkenning dat niet elke verslaafde geholpen kan of wil worden. Voor die groep moeten er speciale programma's zijn om gezondheidsproblemen en maatschappelijke overlast zo beheersbaar mogelijk te houden. Denk aan het verstrekken van medische heroïne, schone naalden of minder schadelijke crackpijpen. Of aan een bus waar gebruikt kan worden, zodat het niet op straat gebeurt.

In [een reportage in NRC](#) over Stichting Mainline wordt beschreven hoe twee medewerkers crackverslaafden helpen om hun pijpjes te verlengen: veel gebruikers lopen ernstige longproblemen op door te korte pijpjes.

Behalve voor henzelf is dat ook vervelend voor de betaalbaarheid van de van de gezondheidszorg. Stichting Mainline gaat verdwijnen. De rijks subsidie wordt dit jaar afgebouwd en per 1 januari 2027 helemaal stopgezet. De bezuinigingen passen in een bredere trend. Het Trimbos-instituut, het kenniscentrum rond drugs en verslaving, verliest de komende jaren 30 procent van zijn begroting. Op het programma voor de verstrekking van medische heroïne wordt tweeënhalf miljoen bezuinigd. Zoals de toegenomen hardheid richting daklozen juist leidt tot meer overlast en meer problemen in de grote steden, zo zal dit ook gebeuren met verslaafden.

De timing van de bezuinigingen is ongelukkig, want crack, een rookbare vorm van cocaïne, rukt op. Het is heroïne in tien jaar tijd voorbijgegaan als meest gebruikte illegale drug. Dat we dit weten is overigens te danken aan Stichting Mainline, die op straat en in parken actief contact zoekt met gebruikers. Zij geniet onder die groep veel vertrouwen en ziet daardoor als geen andere trends veranderen en ontstaan. Niet alleen dreigt die kennis nu verloren te gaan, overheden dreigen straks ook het zicht te verliezen op het illegale druggebruik. Het ministerie van Volksgezondheid erkent in zoveel woorden dat dit een risico is. Het [hoopt de kennis van de stichting te borgen](#), maar dit voelt wrang, want

lwaarom wordt de stichting in de eerste plaats dan wegbezuinigd? Het unieke veldwerk van Mainline is ook niet zomaar te reproduceren.

In zekere zin is Mainline slachtoffer van het eigen succes, want zoals dat gaat met successen: op een gegeven moment kan de indruk ontstaan dat het probleem is verdwenen. Dat is het zeer zeker niet. Dat de bezuiniging ondanks alle zorgelijke signalen wordt doorgezet, heeft te maken met het veranderde politieke en maatschappelijke klimaat in Nederland. Harm reduction is uit de mode geraakt, wordt soft gevonden. Gebruikers moeten niet worden geholpen, maar keihard aangepakt. Het zal veel gebruikers ondergronds doen verdwijnen en de gevolgen zullen niet lang op zich laten wachten: méér diefstallen uit wanhoop, méér ziekten door slordig druggebruik en uiteindelijk dus ook méér overlast.

Junken

Mainline's allereerste hoofdredactioneel november 1991

Junken, dat zijn a-socialen. Ze roven en plunderen. Ze liegen en bedriegen. Ze verkopen hun eigen moeder voor een geeltje. En als ze ziek zijn voor minder. Achter de tralies ermee.

Druggebruikers, dat zijn slachtoffers. Slachtoffers van het systeem, van het westers kapitalisme, een aanklacht tegen onze onmenselijke samenleving. Ze zijn een bruikbaar symbool in de socialistische strijd.

Verslaafden, dat zijn zielige jongens en meisjes. In de steek gelaten, geen liefde gekend, ontspoord. Ze hebben ons medelijden nodig.

Stereotypen te over, voor elk wat wils. Maar het eerste cliché krijgt steeds meer de overhand. "M'n fiets is gestolen, natuurlijk weer zo'n teringjunk. En natuurlijk doet de smeris niks." Of de sociale variant: "Voor mij mag iedereen voor z'n eigen weten wat ie doet, maar het heeft nou lang genoeg geduurd, die druggebruikers verkankeren de hele binnenstad."

De politiek laat haar tanden zien: opjagen op de De Ruijterkade, vegen op de Zeedijk, politiepaarden in de Bijlmer, arrestatieteams in de Staats. Want de criminaliteit rijst de pan uit, de burgers van deze stad durven niet meer over straat, Amsterdam is de meest onveilige stad van het land, misschien wel van Europa. Aldus de vaste stamgast van Café De Grote Slok. Aldus de journalist van *Het Nieuws van de Dag*.

Er is een kanttekening bij deze makkelijke redenering. Terwijl iedereen moord en brand schreeuwt, dalen de criminaliteitscijfers in Amsterdam. En ze dalen al voor het derde jaar.

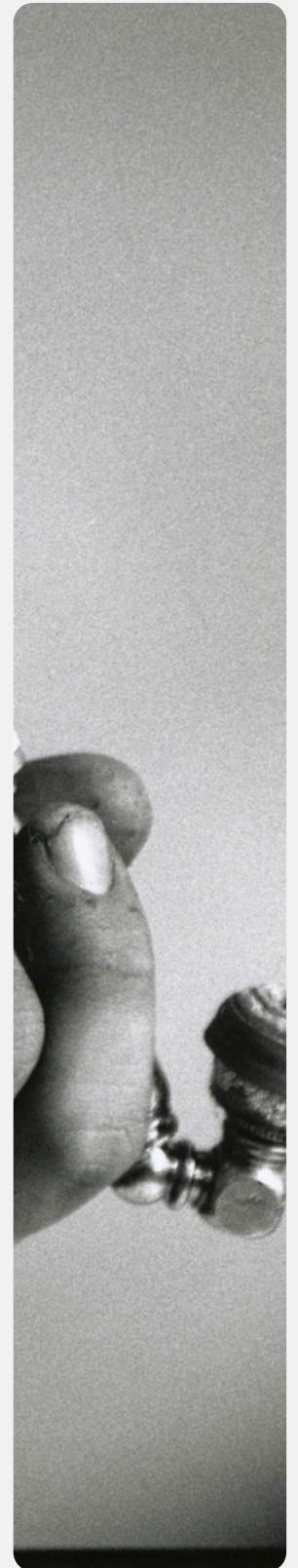
In 1988 begon de daling. Ook in 1991 zette deze daling door. De politie rapporteerde zeven procent minder delicten dan in dezelfde periode van 1990.

De daling was vooral te zien bij het aantal diefstallen uit auto's, gevallen van zakkenrollerij en vermogensdelicten. Ook het aantal straatroven nam flink af: van 1801 naar 1544. Vraag een gemiddelde Amsterdammer wat een junk doet om aan de kost te komen en hij zal juist deze 'branches' noemen. Het aantal gearresteerde druggebruikers is sinds 1988 dan ook gedaald met ruim 32 procent. Brigadier Letscher van Bureau Warmoesstraat: "Ze worden ouder en minder crimineel."

Dirk Korff, onderzoeker van de Universiteit van Amsterdam, zocht uit hoe druggebruikers dan wel aan hun geld komen. Uit zijn rapport blijkt dat dertien procent uit criminele activiteiten komt. Dertien procent.

Kunnen objectieve cijfers de mythevorming over druggebruikers doorbreken? Natuurlijk niet, gevoelens van onvrede en onveiligheid moeten ergens op worden botgevierd. Zondebokken geef je niet zo maar op.

MAINLINE

Van shotten naar chinezen: Dansen over folie

Vroeger haalden spuiters er hun neus voor op. ‘Chinezen? Dat is voor mietjes’ Maar de tijden veranderen. Vooral veel oudere gebruikers stappen over op het roken van hun dope. Vanwege de eeuwige problemen met de aderen, of omdat ze het veel relaxter vinden. Zo ook Rooie Harry en Johnny Berlijn.

Reportage uit Mainline magazine november 1993 Tekst John-Peter Kools

“Na zeventwintig jaar ben ik gestopt met spuiten. Nu rook ik mijn dope en ik heb er nog geen seconde spijt van gehad.” Harry glundert. Van oor tot oor, want na al die jaren spuiten en alle vruchteloze pogingen om te stoppen, is hij overgestapt op chinezen. Sindsdien heeft hij zijn gebruik beter onder controle, zegt hij. En hij heeft meer lol voor zijn geld.

Het begon ruim een jaar geleden. Harry - “de meesten kennen me als rooie Harry” - moest drie maanden zitten. “In de lik kocht ik een enkele keer wat dope. Niet veel, want voor een goeie trek betaal je al gauw vijfentwintig gulden. En dat rookte ik. In de gevangenis kun je eigenlijk niet spuiten, of je moet met andermans spuiten gaan klooiën, maar daar pas ik voor. Dus daarom ging ik roken. Folie haalde ik van ‘Koetjesrepen’. Flinterdunne folie, waar je snel gaten in brandt. Maar het lukte me. En na een paar keer roken ga je langzamerhand denken: zou ik niet helemaal met dat spuiten stoppen? Want ik heb zulke slechte aderen, man, dat is niet normaal. Ze zijn allemaal verdwenen of vereelt. Een shotje was vaak een marteling voor mij. Dan zat ik thuis, mijn dope al op de lepel en dan was ik soms uren aan het prikken. Ader na ader, naald na naald. En maar proberen. In de handen, benen, voeten, de hals, overal. Om me heen ging alles door.

Vrienden namen een lekker chinezie, het dealen ging door en ik maar prikken. Soms had ik dertig naalden nodig voor één fix. Vaak was het ook nog erg pijnlijk. Dan raakte ik een zenuwen en dan kreeg ik toch een opflikker. En dan heb ik het nog niet eens over de keren dat mijn shot stolde en ik van ellende de dope maar inslikte. Maar dat hielp natuurlijk niets, je kon het net zo goed weggooien.” Voor Harry was de maat vol: toen hij vrijkwam stapte hij definitief over op chinezen.

**“JE MOET DE DOPE LATEN LOPEN.
TRAAG EN GELEIDELIJK, EN JIJ ER
ACHTERAAN. HEEN EN WEER
SWINGEN MET JE PIJPJE”**

Ook Johnny Berlijn wil graag stoppen met spuiten. Na ruim twintig jaar shotten, neemt hij nog af en toe een shot, maar meestal houdt hij het bij een chinezie. “Zoals gisteravond, toen ik een puntje kreeg. Vroeger was het niet in me opgekomen om dat te roken. Had ik het gelijk op de lepel gelegd. Maar nu leg ik het op folie.” Voor zijn aderen hoeft hij het niet te laten. “Het lukt me nog wel om een shot te zetten, alhoewel moeilijker dan vroeger.

Toen hoefde ik mijn vuist maar te ballen en ik kon het shot al zetten. In de tijd dat ik alleen maar pep gebruikte bleven mijn aderen oké, maar toen ik met horse begon, raakten ze in slechtere staat. Ze lijken wel weggezakt en ik wil er absoluut niet aan beginnen om in mijn benen te spuiten. Of nog erger. Ik vind het al erg genoeg dat je het op mijn handen kunt zien.

John besloot vooral te gaan chinezen omdat hij vaak gebruikte met kennissen die liever niet hadden dat hij spoot. "Met een vriend die dealt kom ik bij veel mensen over de vloer. Vaak klanten die roken of snuiven. Meestal krijg ik wat aangeboden. En wat moet ik dan? Ik ben een shotter, maar dat hebben zij liever niet. Vroeger nam ik de aangeboden dope

mee naar de keuken, waar ik mijn fix klaarmaakte. Als ik dan klaar was, deed ik meestal de afwas. Om wat terug te doen. Maar je bent wel helemaal in je eentje in die keuken. De gezelligheid is in de woonkamer. Tot ik op een keer dacht: Waarom zou ik ook geen chinezie nemen? Scheelt een verhoop gehannes en is wel zo gezellig?' Dat beviel wel en toen ben ik ook thuis vaker gaan roken. Tegenwoordig rook ik zelfs mijn wit van folie." Eenvoudig is chinezen niet, vindt John. "Je moet het echt leren. De eerste keer dat ik het deed, legde ik het poeier op het folie, aansteker eronder, rietje erbij en in één klap alles naar binnen. Maar zo verlies je bijna alle dope. Het is meer een kwestie van dansen over folie. Je moet de dope laten lopen. Traag en geleidelijk, en jij er achteraan. Heen en weer swingen met je pijpje. Chasing the dragon. Maar het blijft moeilijk, het gaat niet vanzelf. Want er gaat toch nog altijd te veel rook naast mijn pijpje. Bovendien blijf ik de smaak vies vinden. Echt vies. Als er coke is leg ik er meestal een paar korreltjes wit bij om die vieze horsesmaak te verdoezelen. Maar het ergste vind ik het om de flash van een shot te missen. Nou moet ik zeggen dat ik al jaren geen echte flash meer heb, ook niet toen ik nog alleen maar shotte, daar gebruik ik te lang voor. Toch hoopte je er bij elk shot weer op. Maar flash of niet, ik zet door met chinezen, want mijn gezondheid is me ook wat waard."

Net als John heeft ook Harry er lang over gedaan om definitief te stoppen met shotten. Al voor zijn bajestijd was hij af en toe gaan roken. "De laatste jaren dat ik nog op de Dijk hosselde en veel met Surinamers optrok, ben ik folie bij me gaan steken. Kon ik met hen meeroken en hoefde ik niet elke keer naar een steegje om een shot te zetten. Zo kon ik al rokende blijven hosselen. Ik rookte van shot naar shot. Vaak rookte ik 's ochtends de helft van een pakkie. Als ik niet ziek meer was en de aderen een beetje waren opgekomen, dan shotte ik de andere helft. Zo heb ik het langzaam geleerd. Nu ben ik helemaal met shotten gestopt."

Het duurde een paar maanden voor Harry het chinezen echt kon waarderen. Een belangrijk voordeel voor hem is dat hij zijn gebruik nu beter in de hand heeft. "Vroeger moest ik bijvoorbeeld iedere dag naar de methadonbus omdat ik anders doodziek werd. Nu sla ik wel eens een dag over. Vroeger jakkerde ik van gram naar gram, nu doe ik een avond met een bolletje. Vroeger moest ik dag en nacht hosselen. Dag en nacht was ik op de Dijk. Dealen, hosselen, scoren.

Na ieder shot ging ik gelijk een nieuw halen. Ik ruilde twee dozen spuiten per week. Driehonderdtwintig spuiten. Vaak moest ik net zo hard achter een schone spuit aan als achter de dope. En nu ik chinees? Een beetje roken, tv kijken, kletsen, weer een chinees. Je deelt wat met een ander. Dat is allemaal veel relaxter, veel socialer dan urenlang met een chagrijnige kop in je arm zitten poeren. Vroeger dacht ik: 'Chinezen? Dat is niks, dat helpt geen moer!' Maar dat zijn bullshit-verhalen. Nu weet ik wel beter. Ik ben dik tevreden. Het geeft me satisfaction. En toch..., ik weet dat het maf is, maar nog iedere ochtend kijk ik in een reflex naar mijn voeten. Daar heb ik voor het laatst gespoten. De aderen zijn inmiddels weer opgekomen, als kabeltouwen zo groot. Maar ik blijf eraf. Want ik weet dat als ik er een shot in zet, dan is die ader binnen een paar keer weer om zeep geholpen. Dus, ik pieker er niet meer over. Roken is oké."

Ook John gaat door met roken. "Ik had er eerder aan moeten beginnen en ik raad tegenwoordig kennissen aan om het te proberen. Gemakkelijk is het niet, maar als ik het kan, na al die jaren met de naald, dan kan een ander het toch ook?" En Harry: "Of ik tips heb voor mensen die willen stoppen met spuiten? Doen, gewoon doen. Switchen is een makkie. Het zal je reuze meevallen. En tegen mensen die zeggen: Ik voel niks', zeg ik altijd: 'Gelul. Laat je niets aanpraten. Probeer het maar'."

***“GEMAKKELIJK IS HET NIET, MAAR ALS IK
HET KAN, NA AL DIE JAREN MET DE NAALD,
DAN KAN EEN ANDER HET TOCH OOK?”***

‘Heroïne was de dikste wollen deken’

Mainline bestond in 2025 precies 35 jaar. Medeoprichter John-Peter Kools keerde terug naar de Zeedijk, terug naar het allereerste begin. Uiteraard liep wijkagent Rik Zomerdijk mee.

Tekst Paulien Bakker Foto's Mona van den Berg

We staan op de kop van de Zeedijk in Amsterdam. Hier begon het 35 jaar geleden allemaal. ‘Je kon hier niet lopen, zo druk was het toen,’ vertelt John-Peter Kools. 35 jaar geleden was het hier net zo druk als nu – maar niet met toeristen.

‘De hele Zeedijk was toen dichtgetimmerd; het was één grote schutting. Die hebben we volgeplakt met affiches met daarop de tekst: “I’m looking for my Mainline”.’ John-Peter Kools is nu senior onderzoeker bij het Trimbos instituut. In de jaren negentig werkte hij bij junkiebond MDHG met Tijs van den Boomen en Rob Brandsma. Nederland werd overspoeld door HIV en heroïne. Ze moesten iets doen, besloten ze: niet belangen behartigen, maar

informatie brengen die aansloot bij de levens van gebruikers. ‘Wekelijks ging er mensen dood die ik kende.’

Toen het eerste nummer er eenmaal was, in november 1991, fietsten ze met een bakfiets vol Mainlines naar de Zeedijk. Ze parkeerden de bakfiets en deelden ze uit. ‘Vanaf het eerste nummer was de ondertitel van het blad “Drugs, gezondheid en de straat”. Het tijdschrift was ons paard van Troje; daarmee konden we met gebruikers in gesprek gaan.’

Warmoesstraat

We lopen de Zeedijk op. John-Peter Kools heeft voor de gelegenheid weer een stapel Mainlines in de hand.

'Af en toe stooft iedereen aan de kant. Politie kwam van het politiebureau in de Warmoesstraat via deze steeg de Zeedijk op.' Soms wilde de politie hen ook inrekenen. 'Moesten we weer uitleggen wat we deden, of telefoontjes plegen.'

Ja de dienders, die waren er natuurlijk toen ook al. Diender Rik Zomerdijk heeft zich bij ons gevoegd. Spijkerbroek, overhemd, verder heeft hij niets bij zich. Hij vertelt: 'Dit is de poort naar CS. Daar is de klandizie en het netwerk van dealers. Ik heb hier vaak genoeg ergens op het dak gelegen.' Voor buitenlandse collega's van Rik is het ongelooflijk wat er zich hier allemaal afspeelt 'op deze postzegel'. 's Nachts en met name 's ochtends vroeg is dit nog steeds de plek. Toen Rik hier in 2009 begon, duurde het even voordat hij doorkreeg wat er gebeurde. Een man kwam met de fiets, kreeg een bolletje, gaf geen geld, en vertrok weer. 'Ik dacht, waar blijft de transactie?' De man vertrok te voet.

Café Stan

Honderd meter verderop is café Stan al open, een van de Surinaamse cafés die hier zaten toen de Zeedijk nog vooral werd bevolkt door Surinamers die er gebruikten. Vrijwel alle panden werden dichtgetimmerd. Maar café Stan is nu weer open.

Rik vertelt: 'Op een gegeven moment heeft de gemeente panden voor een symbolisch bedrag van 1 gulden verkocht. De buurt moest weer leefbaar worden.' Op een hoog had MDHG een kantoortje. Hier konden gebruikers terecht voor advies.

Voor café Kletskop blijft John-Peter staan. 'Dit was vroeger Emile's Place.' Het café is ook te zien op de voorkant van ons eerste nummer. Het café was in de jaren tachtig het epicentrum van de heroïnehandel. Er werd volop gedeald, tot er op een dag vergiftigde heroïne werd verkocht. Vijftig mensen stierven. 'De politie viel binnen en iedereen liet zijn spul op de grond vallen.'

Emile's Place

In 2015 gebeurde het weer: een dealer verkocht witte heroïne als cocaïne. Twee Britse toeristen snoven het en werden dood in hun hotelkamer gevonden. Meer slachtoffers volgden. Anders dan in de jaren tachtig verschenen er nu overal in de stad matrixborden met waarschuwingen. De stad heeft nu een andere houding naar gebruikers. De dealer die het spul had verkocht werd uiteindelijk opgepakt. Rik kende hem. Hij zag hem geregeld op de dijk als hij zijn ronde deed. 'Ik vraag me af of hij doorhad wat hij verkocht. Het is natuurlijk niet in zijn belang dat er klanten doodgaan.'

Rik kreeg de afgelopen jaren de gemeente zover dat de politie omgevingsverboden kon opleggen aan dealers. Sindsdien hoeven ze dealers niet meer op heterdaad te betrappen. 'Zien is pakken,' zegt hij. Veel dealers weken uit naar het Oosterpark. Vijf jaar terug surveilleerden er nog vijf keer zoveel dienders hier. Maar een deel van de criminaliteit verplaatste zich naar de digitale wereld. En inmiddels is de politie een kwart van haar capaciteit kwijt aan het beveiligen van personen.

Apotheek Van der Meulen

John-Peter wil nog even naar apotheek Van der Meulen, op de hoek van de Gelderse kade. De apotheek zit er nog steeds. 'Daar verkochten ze op een gegeven moment 2000 spuiten per dag. Ze gingen ze in bundeltjes van 5 doen, maar dat zijn nog steeds 400 ongeduldige klanten. In '82 is hij ermee opgehouden,' vertelt John-Peter.

Voor het pand zit een gezette, oudere Surinaamse man in een pak met groene print, een sigaar in de hand. Rik schudt zijn hand. 'Toen ik hier startte rook hij ook al sigaren.' Ze spreken elkaar nog altijd aan met 'u' en 'meneer'.

John-Peter vraagt: 'Je komt nog graag hier?' 'Ja dit is waar je het eerst heenging toen je uit Suriname kwam.' Dat was in '69. In de jaren tachtig verloor hij hier veel vrienden aan drugs. Zelf heeft hij nooit gebruikt, 'geen heroïne, geen coke.'

Dikste wollen deken

'Het ga je goed,' zegt John-Peter als we afscheid van hem nemen.

Rik heeft zelf niets tegen drugsgebruik, 'maar ik weet dat 30 procent van de jongens die ze verkopen ook straatroven plegen. Alle steek- en schietincidenten hier zijn druggerelateerd, dat hoort ook bij de drugscene.' Rik krijgt de gedupeerden aan de balie, ziet wat het met hen doet. 'Ik ben voor een samenwerking tussen straf en zorg. Welke omstandigheden kunnen we creëren dat deze persoon niet meer in deze situatie zit?'

John-Peter is het met hem eens, zegt hij. 'Drugs zijn illegaal, maar mensen die gebruiken, dat is wat anders. En mensen die op straat moeten gebruiken, dat is nog weer een ander verhaal. Veel van de mensen die wij in die jaren spraken waren opgegroeid in een tehuis of vroeger misbruikt.

Heroïne was de dikste wollen deken. Dat zochten mensen. Maar als je verslaafd bent en je krijgt geen hulp, dan ben je aangewezen op deze 24 uursservice.'

36 jaar veldwerk

Mainline sloeg een brug tussen de 'straat' en instanties. Signalen die veldwerkers opvingen vertaalden ze naar voorlichtingsmateriaal voor mensen die drugs gebruiken, trainingen voor zorgprofessionals en adviezen aan beleidsmakers. Een korte geschiedenis aan de hand van tien jaarverslagen.

1990-2003

de beginjaren

Mainline begon in Amsterdam in 1990 toen Tijs van den Boomen, John-Peter Kools en Rob Brandsma, alle drie werkzaam bij MDHG, de HIV-epidemie op ons land af zagen komen. Ze vreesden dat die ook zou toeslaan onder mensen die drugs gebruiken. Samen met Pauline de Bok en met geleend geld stencilden ze een blaadje en togen naar de Zeedijk om in gesprek te gaan met gebruikers. In die beginjaren lag de nadruk op het voorkomen van sterfte op straat en hiv-preventie onder heroïnegebruikers. Het gestencilde krantje veranderde in een volwaardig blad, Mainline, dat al snel in een oplage van 12.000 exemplaren verscheen en allerlei speciale uitgaves kreeg, zoals Mainline Lady en een internationale Mainline.

2004-2005

focus op de straat

Het andere visitekaartje van Mainline werd de veldwerkbuis waarmee veldwerkers inloophuizen, gebruikersruimten, methadonposten en andere locaties waar gebruikers samenkomen bezocht voor laagdrempelig contact met koffie, schone spuiten, basepijpzeefjes en condooms. In 2004 bereikten de veldwerkers duizenden gebruikers met voorlichting en ondersteuning.

2006-2008

nieuwe settings

Mainline zocht actief gebruikers op in diverse 'settings' zoals gevangenissen, tippelzones en gebruikersruimten door heel het land. Door de 'poten in de klei' te houden, kon Mainline direct inspelen op veranderende gebruikspatronen in steden als Amsterdam, Rotterdam en Heerlen. Ze versterkte haar rol als brug tussen de straat en de professional. Wat ze ook versterkte: haar aanwezigheid óver de grens. Want wat begon als een keer kennis komen delen in Rusland, groeide uit tot de internationale tak van Mainline.

2009-2010

pionieren in preventie

Mainline fungeerde steeds meer als expert voor andere Nederlandse organisaties bij het opzetten van gezondheidsbeleid voor gebruikers. Veldwerk bleef de basis; door aanwezigheid op straat en in inloopruimten bleven veldwerkers de stem van de gebruiker horen en vertegenwoordigen. Het draaide deze jaren voornamelijk om hepatitis C (HCV) en hiv. Er gebeurde veel op het gebied van HCV-behandeling in deze jaren. Voor het eerst kon HCV worden genezen, maar de behandeling was zwaar en aanvankelijk niet toegankelijk voor mensen die drugs gebruiken. Mainline deed veel aan voorlichting (aan de doelgroep) en lobbywerk (bij zorgverleners) om gebruikers in behandeling te krijgen.

2010-2012

de gebruiker in beeld

Terwijl de traditionele heroïnescene kromp, richtte Mainline zich op nieuwe groepen en methoden. Ze startte met met digitaal veldwerk om risicogedrag onder jongeren in kaart te brengen en hen online te adviseren. Ook had Mainline succes met het project 'Baselab', gericht op zelfcontrole en bewustwording bij het basen van cocaïne. Er kwam meer aandacht voor de relatie tussen middelengebruik en seksuele keuzes bij groepen zoals mannen die seks hebben met mannen. Oftewel: chemsex.

2013-2015

nieuwe website

Mainline ging intensief voorlichting geven over de risico's van GHB en het voorkomen van 'foutgaan'. Ook deed ze onderzoek naar de behoeften van gebruikers in Amsterdam Zuidoost om de zorg daar te verbeteren. De lancering van een gloednieuwe website zorgde ervoor dat voorlichtingsmateriaal voor iedereen toegankelijk werd.

2016 - 2018

Basepijp

De focus verschoof naar complexe gebruikspatronen en de gevolgen van beleidswijzigingen. Mainline ontwikkelde de APK voor de Basepijp: een praktische interventie waarbij de veiligheid van gebruiksaattributen werd getest om gezondheidsschade te beperken. In 2018 rapporteerde Mainline over de negatieve impact van de sluiting van avondverstrekingen van methadon in Amsterdam, wat leidde tot meer overlast en gezondheidsrisico's op straat.

2017

Basepijp (2)

Mei 2017 werd Machteld Busz, die tot die tijd programmamanager internationaal was, de nieuwe directeur van stichting Mainline. Het nationale team was zoekende om harm reduction toe te passen voor mensen die nieuwe middelen (naast heroïne) op andere manieren (naast injecteren) gebruikten. Onder haar leiding kreeg harm reduction voor nieuwe middelen vorm.

2019 - 2020

Poppi

Ondanks lockdowns bleven veldwerkers actief gebruikers ondersteunen die door de COVID-19 pandemie nog meer geïsoleerd raakten. In deze jaren werd Poppi, het Mainline-drugsmuseum, verder ontwikkeld om het brede publiek in Nederland te informeren over drugs en menselijkheid.

2019 - 2020

groeïende dakloosheid

Mainline constateerde groeiende ongelijkheid en dakloosheid in de nasleep van de pandemie. In het nieuwe strategische plan van 2022 werd gekozen voor het versterken van het directe veldwerk. Er werden projecten gestart gericht op jongeren die werken in de drugscriminaliteit. Ook gingen we de verhalen van gebruikers een podium geven om stigma te doorbreken.

Crack nu meest gebruikte drugs

Veldwerkers van Mainline interviewden ruim 520 gebruikers op straat over hun opiaten- en crackgebruik in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven, Haarlem, Groningen, en Heerlen. Het Trimbos-instituut deed een statistische analyse. Het onderzoek werd gedaan in opdracht van het ministerie van VWS dat meer zicht wilde krijgen in de omvang, welzijn en hulpbehoefte van de groep mensen die opiaten en crack problematisch gebruiken.

In 2023, toen het onderzoek werd uitgevoerd, gebruikten naar schatting 13.300 mensen in Nederland problematisch opiaten, waarvan 89% óók crack gebruikte. Het aantal mensen dat crack gebruikte, werd geschat op ongeveer 27.900, waarvan zo'n 16.000 alléén crack. Opvallend is dat driekwart van de mensen die alleen crack gebruikten niet eerder regelmatig opiaten had gebruikt.

Slechts 31% van de mensen die crack maar geen opiaten gebruiken, staat geregistreerd in het landelijke registratiesysteem voor verslavingszorg (LADIS). Bij mensen die opiaten gebruiken, ligt dat op 61%. De groep crackgebruikers kampt vaak met psychische problemen. Rond 75% van de deelnemers gaf aan mentale problemen te ervaren, slechts 16% maakt gebruik van geestelijke gezondheidszorg.

2023-2024

flakka

Veldwerkers signaleerden en gaven voorlichting over nieuwe middelen zoals 3MMC, flakka en synthetische opiaten. Ook deed Mainline met het Trimbos instituut, in opdracht van het ministerie van VWS, onderzoek naar hoeveel mensen er nu op straat heroïne en crack (basecoke) gebruikten. Veldwerkers interviewden 520 gebruikers (zie kader vorige blz) en dat maakte duidelijk dat basecoke (crack) inmiddels enorm in opmars was. Mede door het wegvallen van internationale budgetten kwam Mainline voor het eerst in financiële problemen. Het ministerie van VWS en de gemeente Amsterdam sprongen bij. Door structureel contact met de doelgroep bleef Mainline de enige organisatie die trends direct van de straat wist te vertalen naar beleidsadviezen.

2025-2026

deuren sluiten

De laatste jaren stonden in het teken van andere nieuwe middelen (zoals monkey dust, nitazenen en fentanyl) en onderzoek naar de mogelijkheden om crack gecontroleerd te gaan verstrekken. Maar ook kondigde het ministerie van VWS eind 2024 aan dat ze de steun aan Mainline wilde afbouwen. Gemeentes moesten het landelijke expertisecentrum maar gaan bekostigen, wat niet gebeurde. Het aantal mensen dat crack gebruikte bleek toen Mainline haar deuren moest sluiten even groot te zijn als het aantal dat bij haar ontstaan heroïne gebruikte. Maar anders dan voor heroïne was er voor het onder controle houden of afkomen van crack nog geen goed alternatief. Door de jaren heen was de organisatie van een lokale Amsterdamse pionier uitgegroeid tot een internationaal gerespecteerd expertisecentrum - en heeft ze bewezen dat een menswaardige benadering van druggebruik niet alleen de gezondheid van individuen verbetert, maar ook bijdraagt aan een veiliger en inclusiever klimaat voor de gehele samenleving.

24 jaar Mainline over de grens

Mainline kwam vaak in regio's waar druggebruik gepaard gaat met grote gezondheidsrisico's en een gebrek aan basiszorg. Want dat was waarom ze de grens overging: om haar expertise over harm reduction wereldwijd te delen.

2002-2005

begint in Bulgarije en Rusland

Het eerste land waar veldwerkers naartoe gingen was Bulgarije. Mainline wilde haar methodiek van veldwerk en voorlichting exporteren naar landen die ook kampten met opkomende hiv-epidemieën onder injecterende gebruikers en zocht daarbij nauwe samenwerking met organisaties in Centraal- en Oost-Europa.

2006-2008

uitbreiding naar Azië

In 2006 startte Mainline ook omvangrijke projecten in Indonesië, specifiek gericht op sekswerkers die drugs gebruiken in de karaokebars van Kalimantan. De expertise werd ook ingezet in landen als Pakistan, India en Nepal, waar de nadruk lag op veiliger injecteren en hiv-preventie.

2009-2010

versterken van lokale capaciteit

De budgetten voor Centraal- en Oost-Europa liepen terug. Global Fund en andere internationale financiers trokken zich terug omdat deze landen in staat werden geacht hun eigen harm reduction interventies te financieren - wat helaas maar deels gebeurde. De focus verschoof naar het 'trainen van de trainers' om de duurzaamheid van internationale projecten te vergroten. Als onderdeel van het Correlation Network werkte Mainline ook mee aan Europese richtlijnen voor harm reduction.

2010-2012

focus op vrouwen en mensenrechten

Er kwam internationaal meer aandacht voor de noden van vrouwelijke gebruikers en de juridische barrières waar zij tegenaan liepen. Maar dat niet alleen. Ze konden minder makkelijk veilige seks afdwingen, kregen met veel stigma en geweld te maken, hadden vaker de zorg voor kinderen en specifieke behoeften.

2016-2018

schaalvergroting

De internationale programma's werden groter en complexer, ondersteund door het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Aidsfonds. In 2016 maakten projecten in Pakistan en Zuid-Afrika een substantieel deel uit van de internationale omzet (samen circa 34%). Mainline werd een kernpartner in internationale consortia zoals Bridging the Gaps, gericht op de rechten van gemarginaliseerde groepen in 10 Afrikaanse landen. In 2018 verscheen ook onze studie naar effectieve harm reduction interventies voor gebruikers van stimulanten, 'Speed Limits', met 7 best practices uit verschillende regio's in de wereld, zoals gebruikersruimten, housing-first projecten, veldwerk voor mensen die meth gebruiken en support-groepen.

2013-2015

Harm reduction in Afrika

Een belangrijke mijlpaal was de start van grootschalige Mainline projecten op het Afrikaanse continent. Mainline introduceerde innovatieve methoden zoals 'harm reduction op de motor' om gebruikers in afgelegen gebieden rondom Mombasa en Nairobi, Kenia, te bereiken. Het internationale team groeide en kreeg projectleiders voor landen als Indonesië, Georgië en Kenia.

2019-2020

wereldwijde crisisbeheersing

Mainline zette zich in 2019 in om harm reduction in Pakistan op te schalen. Door een assessment in Punjab werd duidelijk dat hiv-prevalentie onder mensen die drugs injecteren lokaal opliep tot wel 70%. Dit schokkende nieuws leidde ertoe dat Global Fund per direct meer budget beschikbaar stelde. De COVID-19 pandemie dwong Mainline om haar trainingsaanbod te digitaliseren. Er werden (online) sessies georganiseerd over de impact van COVID-19 op kwetsbare groepen en hoe hulpverleners hierop konden reageren.

2021-2022

focus op de toekomst

Mainline viel net buiten de boot voor verdere financiering van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, waardoor het internationale werk noodgedwongen inkromp. Mainline rapporteerde in navolging van en gebaseerd op informatie van Harm Reduction International over het wereldwijde financieringstekort van 95% voor harm reduction en pleitte internationaal voor meer budget. Een belangrijk onderdeel van de internationale strategie werd het bevorderen van zuid-zuid uitwisseling, waarbij partners uit verschillende landen kennis en ervaringen delen, zoals tussen Indonesië en Zuid-Afrika. Mainline voerde daarnaast 'baseline studies' en 'quick scans' uit om de lokale situatie in kaart te brengen en lobby-activiteiten gericht vorm te geven.

2022

Migranten

In de straten van veel Europese steden worden migranten die drugs gebruiken steeds zichtbaarder. Het gaat om mensen met vaak stevige trauma's, weinig kans op werk en veelal zonder documenten. Bestaat het recht op zorg en een menswaardig bestaan in Europa voor iedereen?

Mainline slaat samen met zes andere organisaties in Europa de handen ineen om mensen met een migratieachtergrond die drugs gebruiken een stem te geven. Het leidt onder meer tot het boekje 'Streetwise' dat ook in het Arabisch en Pools wordt vertaald.

2025-2026

Zimbabwe sluit de rij

President Trump werd opnieuw verkozen in de VS en stopte grotendeels met USAID. De hele wereld hield de hand op de knip. De overgebleven geldstromen werden daar ingezet waar het het allerhardst nodig was om massaal sterven te voorkomen. Dus op HIV medicatie en methadon bijvoorbeeld. Geld voor capaciteitsversterking, lobby, preventie en alle andere belangrijke pijlers waarop harm reduction rust, viel weg. Terwijl Mainline bekend moest maken dat het de deuren zou moeten sluiten, ging Mainline nog één keer naar Zimbabwe om daar beleidsdocumenten te maken om harm reduction op te starten.

2023-2024

versterking van de 'User Voice'

We werkten aan projecten over de hele wereld, zoals de Love Alliance. Van 10 landen maakten we een update van beleid en praktijk rondom druggebruik en trainden we partners om zelf onderzoek op te zetten en uit te voeren - waaruit onder andere het onderzoek voortkwam van DAPHO, een druggebruikersgroep in Nigeria. Mainline werkte samen met het Keniaanse netwerk van druggebruikers KeNPUD om hun stem en invloed op nationaal beleid te vergroten. En in Brazilië startten we met een partner een project met sekswerkers en jonge basecoke-gebruikers, met plannen om de opgedane kennis uit te breiden naar de bredere Latijns-Amerikaanse regio. Door lokale organisaties te ondersteunen in plaats van het werk zelf over te nemen, bouwde Mainline een duurzaam netwerk op van harm reduction-expertise.

Chemsex

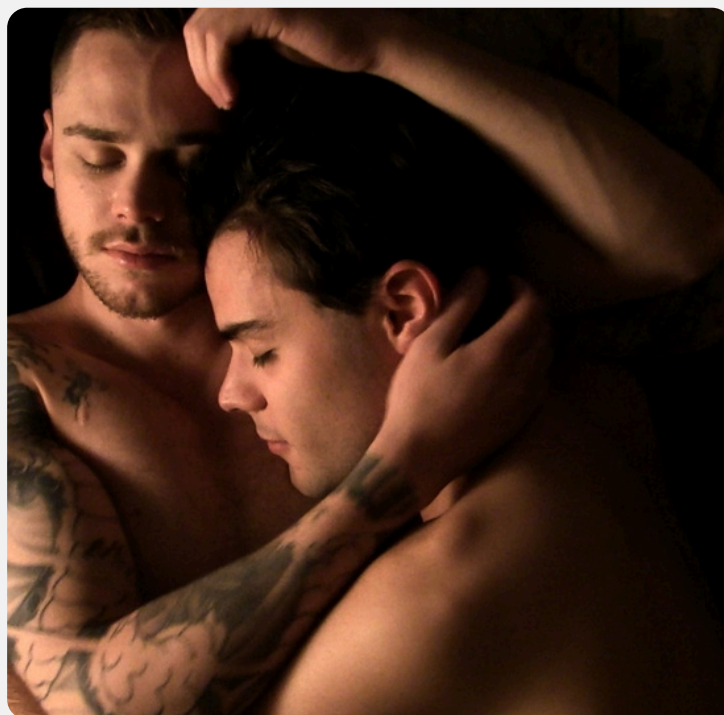
De focus op chemsex (het gebruik van drugs in een seksuele context, voornamelijk binnen de gay-community) is een treffend voorbeeld van hoe Mainline evolueerde van een focus op de traditionele straatscene naar nieuwe doelgroepen.

2009-2012

de eerste signalen

Hoewel de term 'chemsex' nog weinig gangbaar was, begon Mainline al in 2011 de link tussen middelengebruik en seksualiteit te onderzoeken. In het jaarverslag van 2012 wordt melding gemaakt van voorlichting over middelengebruik onder mannen die seks hebben met mannen. Mainline deelde deze eerste inzichten op het 'Nationaal Congres Soa Hiv Seks', waarmee de organisatie de basis legde voor haar rol als expert op dit snijvlak.

2012-2015
verdieping

Duidelijk werd dat de risico's bij chemsex (zoals afhankelijkheid van crystal meth, cocaïne en/of GHB) een specifieke aanpak vereisten. Drijvende kracht in het ontwikkelen van een specifiek aanbod voor deze groep was Leon Knoops. Mainline paste haar veldwerkmethode aan om ook 'binnen de muren' van chemsex-feesten en via dating-websites en -apps contact te leggen met gebruikers.

2016-2018

chemsex als kernonderdeel

Chemsex werd een officieel - en substantieel - onderdeel van de nationale activiteiten van Mainline.

Zorgprofessionals werden hier ook in getraind, wat hard nodig was omdat de reguliere hulpverleners vaak handelingsverlegenheid ervoeren.

Mainline signaleerde de opkomst van crystal meth (Tina) in de Nederlandse chemsexscene en waarschuwde voor het risico op afhankelijkheid en de impact op de mentale gezondheid. Naar aanleiding daarvan richtte Mainline in samenwerking met 5 andere organisaties in 2016 het Amsterdams Chemsex Overleg (ACO) op. Dit initiatief ontstond uit de noodzaak voor een betere samenwerking tussen verschillende instanties in Amsterdam.

2019-2022

consolidatie

Tijdens de COVID-19 pandemie en de jaren daarna verschoof de aandacht naar het bereiken van de community op plekken waar zij zich bevonden: online en in gespecialiseerde zorgsettings. Er werd meer ingezet op online voorlichting en het beantwoorden van vragen via apps, aangezien de chemsex-scene grotendeels buiten de openbare ruimte speelt. Een belangrijk doel was het doorbreken van het dubbele stigma (op zowel druggebruik als seksuele identiteit), om zo de drempel naar de hulpverlening te verlagen. Mainline pleitte voor een multidisciplinaire behandeling. In 2020 startte de spuitomruil (waardoor we zicht kregen op nieuwe trends qua middelengebruik zoals 3M en Monkey dust) en drugstestservice op.

2023-2024

integrale aanpak

Chemsex is anno nu behoorlijk mainstream geworden: maar liefst 26% van de homomannen bleken in de grote Protect study van de Universiteit van Maastricht (een studie onder 1447 Nederlandse mannen) de afgelopen zes maanden aan chemsex te hebben gedaan. De voorlichting en support die Mainline gaf in één-op-één gesprekken, meetings, online en via haar chemsex magazines, richtte zich ook op de mogelijke risico's van nieuwe middelen die in de scene opduiken, zoals 3-MMC en andere NPS (Nieuwe Psychoactieve Stoffen). Mainline pleitte voor een aanpak waarbij seksualiteit, verslavingszorg en mentale ondersteuning hand in hand gaan.

2025-2026

voorloper sluit duren

In 2025 schreef Mainline het (nieuwe) hoofdstuk 'Chemsex' voor de heruitgave van het Handboek Seksuele Gezondheid. De chemsex-tak stond internationaal inmiddels stevig op de kaart en Mainline werd als pionier veelvuldig gevraagd om te spreken op internationale (chemsex) harm reduction congressen. In 2026 verscheen ook het Chemsex magazine in het Nederlands en het Engels. Mainline was getransformeerd van een organisatie die vooral heroïnegebruikers op straat hielp naar een voorloper in de aanpak van onder andere chemsex.

Iedereen aan de harm reduction

Al vanaf de beginjaren gaf Mainline trainingen aan andere organisaties, zodat haar harm reduction-methode ook elders voet aan de grond zou krijgen.

2004-2005

Masterclass Veldwerk

In 2004 werd de 'Masterclass Veldwerk' definitief vastgesteld en doorontwikkeld. Dat jaar trainde Mainline 250 deelnemers bij dertig organisaties in Nederland.

2006-2008

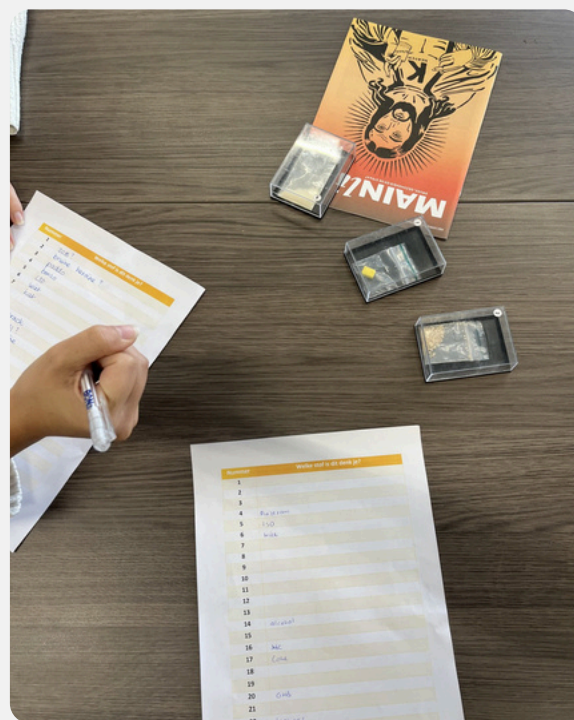
Gevangenissen

Mainline breidde haar trainingsaanbod uit naar professionals die werkten in specifieke en vaak lastige omgevingen, zoals medewerkers binnen de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en medewerkers van hostels, beschermde woonvormen en inloopruimtes.

2009-2010

Opvanglocaties

De rol van Mainline verschoof van enkel trainen naar het adviseren van organisaties hoe om te gaan met druggebruik in opvanglocaties. Mainline fungeerde steeds meer als kenniscentrum voor preventiemedewerkers en hulpverleners en vertaalde signalen van de straat naar educatieve methodieken.

2010-2012

Scholingsmodules

Trainingen werden een vast onderdeel van de brugfunctie die Mainline vervulde tussen de leefwereld van de gebruiker en de wereld van de zorg. Een specifiek team (TEC) richtte zich op de ontwikkeling van scholingsmodules. Daarnaast werden er bijeenkomsten georganiseerd over actuele thema's, zoals een GHB-kennisavond.

2013-2015

Blik achter de schermen

Met de komst van nieuwe middelen en een nieuwe generatie gebruikers, werden de trainingen specifiek. In 2015 bood Mainline trainingen aan die professionals een 'blik achter de schermen' gaven in de drugscene.

2016-2018

Academy

In 2016 maakten trainingen en onderzoek ongeveer 12% uit van de totale omzet. Populaire trainingen zijn 'Complexe Contacten' - over middelengebruik en psychiatrie - en 'Koffie en Contact' - over contact maken op een laagdrempelige manier.

2021-2023

Kennisdeling

In het nieuwe strategische plan werd kennisdeling stevig verankerd. Ook toen bleef er een sterk accent liggen op het trainen van zorg- en welzijnsprofessionals in een respectvolle omgang met druggebruikers.

2019-2020

Digitaal

De COVID-19 pandemie dwong Mainline om haar trainingsaanbod te digitaliseren. Er werden (online) sessies georganiseerd over de impact van COVID-19 op kwetsbare groepen en hoe hulpverleners hierop konden reageren.

2024-2026

Harm Reduction School

Tijdens de pandemie waren veel trainingen van fysiek naar online verplaatst. Mainline bracht de trainingen samen en in 2023 werd de Harm Reduction School officieel gelanceerd tijdens het harm reduction congres in Melbourne. In de jaren erna groeide het uit met online trainingen in allerlei talen die men inmiddels gratis overal ter wereld gratis kan volgen, want kennis is er om te delen.

Greep uit de reacties op het sluiten van Mainline

Lisa Breman

“Ontzettend wrang dat jullie jarenlange expertise en belangrijke werk verloren gaat door het stopzetten van de subsidie. En dat in tijden waarin door afbraak van sociale voorzieningen en opkomst van synthetische drugs, jullie werk zo nodig is.”

Jeroen Spoelman

“Eeuwig zonde. De professional die ik na 15 jaar in het harm reduction werk ben, is mede ontwikkeld door de kennis die ik van jullie opdeed in mijn eerste jaren. En nog altijd werk ik fijn met jullie samen. Eerst aan de Schrijverstraat in Almere. En de laatste 8 jaar op de Pannekoekendijk in Zwolle. Bedankt voor alles. Hopelijk tot ziens. Het gaat jullie goed.”

Tim Jansma

“Ongelooflijk dat een organisatie die zo zorgvuldig zo ontzettend veel expertise en geloofwaardigheid heeft opgebouwd, zo simpel bij het grof vuil wordt gezet. En dat daarmee ook het geluid van harm reduction totaal wordt afgeknepen. Toen ik in 2019 daar kwam werken, keek ik mijn ogen uit. Elk dubbeltje werd slim omgedraaid waardoor er een levendige organisatie was die in binnen- en buitenland impact maakte. Collega's met 20+ jaar ervaring op de straat, een magazine dat al 30 jaar een instituut was, een complete bibliotheek over harm reduction. Overal waar je kwam: als je benoemde dat je van Mainline was werd je door mensen in extreem kwetsbare situaties automatisch vertrouwd, gerespecteerd, geliefd zelfs. Puur op reputatie en ervaringen met collega's, want ik was pas net binnen! Mensen durfden hun verhaal te vertellen en luisterden naar wat je zelf te vertellen had. Bij professionals was het precies hetzelfde: die wilden het magazine lezen om te begrijpen wat er in de hoofden en harten van hun cliënten omging. Ik was daar heel graag blijven werken als ik niet de roep van de bomen had gehoord. Onvervangbaar en onbetaalbaar, terwijl het in werkelijkheid amper iets kostte om in de lucht te houden. Cynisch en een historische fout!”

Danielle Kuiper

“Wat ontzettend zonde.... er gaat zoveel expertise verloren op deze manier. Jullie zijn verbinders en nog steeds hard nodig.”

Manisha Kumar

"Jullie zijn echt een begrip binnen de verslavingszorg, heel zonde dat dit niet is erkend. Echt een groot verlies, de zorgvuldigheid waarmee jullie Mainline hebben opgezet is erg belangrijk geweest voor menig professional, maar ook zeker de cliënt. Bedankt voor de aandacht die er is geweest vanuit jullie voor onze cliënten, die toch al vaak genoeg vergeten worden door de maatschappij "

Arjan Nuijten

"Dit gaat een groot gemis zijn. Belangrijk werk, nu hard nodig, gaat zo verloren. Het is jammer en kwalijk dat Mainline geschiedenis moet worden."

Jonathan Huseman

"Dit is nou een schoolvoorbeeld van pennywise poundfoolish. Al die kennis en ervaring weggooien die we zo hard nodig hebben. De door Amerikaanse politici ontketende, niet te winnen 'oorlog tegen drugs' heeft wereldwijd talloze slachtoffers gemaakt. De enige verstandige aanpak - gebaseerd op preventie, voorlichting en mensenrechten - moet nu ook bij het grofvuil."

Geertje Vierhuis

"Niet te bevatten.. ik heb zoveel aan jullie blad gehad in mijn gebruikers periode en toen ik op straat leefde.. 2 x in jullie blad gestaan in 2007 en in 2025... bedankt voor de kans om mijn verhaal 2 keer te mogen doen als gebruiker en ex gebruiker. Het gaat jullie goed ... ❤️❤️🙏"

Danielle Kuiper

"Wat ontzettend zonde.... er gaat zoveel expertise verloren op deze manier. Jullie zijn verbinders en nog steeds hard nodig."

Zorgwethouder Alexander Scholtes (D66) tegen AT5:

"Mainline heeft jarenlang een belangrijke rol gespeeld in het beperken van gezondheidsrisico's bij drugsgebruik. Hun kennis en veldwerk hebben veel betekend voor veel mensen, ook in Amsterdam." Scholtes noemt het 'zorgelijk' dat een organisatie als Mainline verdwijnt door Rijksbezuinigingen. "Amsterdam heeft bovenop de bestaande subsidie extra middelen vrijgemaakt om hun werk te ondersteunen, maar een landelijke kennisorganisatie kun je niet alleen als stad in stand houden."

Bron: [AT5](#)

Heleen Driessen

"Wij hebben vanuit ACS jarenlang met Mainline samengewerkt. Leon en zijn team hebben essentieel werk verricht voor mensen die vaak buiten beeld blijven. Door kennis, veldwerk en een niet oordelende benadering heeft de organisatie een cruciale rol gespeeld in het zichtbaar maken van chemsex en het ondersteunen van mensen die daarmee te maken hebben. Het is echt enorm zonde."

HVO Querido

Voor HVO-Querido was Mainline al jaren een belangrijke partner en bron van expertise. Hun kennis over drugsgebruik en de leefwereld van mensen die gebruiken heeft veel betekend voor onze praktijk. Het wegvallen van deze expertise roept ook de vraag op hoe deze kennis en werkwijze in de toekomst behouden kunnen blijven. Tegelijkertijd laat de samenwerking met Mainline zien hoe belangrijk het blijft dat organisaties samenwerken aan passende ondersteuning voor mensen met verslavingsproblematiek.

Onze bestuurder Jessica Wesselius: "Het is doodzonde dat Mainline gedwongen wordt te stoppen. De organisatie stond jarenlang als een blok naast en voor mensen die drugs gebruiken. Ze waren en zijn onmisbaar – niet alleen in de steun die ze bieden, maar ook in de stem die ze deze mensen geven in het maatschappelijk debat. Het is frustrerend dat we in dit land enerzijds vol inzetten op preventie, terwijl initiatieven die juist helpen om erger te voorkomen onder druk verdwijnen."

Ernestien Jensema, Transnational Institute

"Wat ontzettend verdrietig en frustrerend dat Mainline moet stoppen. Mainline's werk is zo belangrijk voor harm reductie in Nederland maar ook wereldwijd. Het is echt onbegrijpelijk dat de overheid de kraan dichtdraait, zeker nu. Ik was in Thailand toen ik jullie berichten ontving (en las op NOS.nl) en realiseerde me dat ook in de ZO Aziatische regio jullie een belangrijke rol hebben bij de acceptie van harm reductie voor oa ATS gebruikers.

Ergens hoop ik nog op een wonder maar ik weet dat jullie al een tijd bezig zijn geweest om jullie plannen bij te stellen, aan te passen aan het steeds minder wordende budget en op een gegeven moment kan het gewoon niet meer, dan wordt de essentie van het werk teveel aangetast."

Mark Tudor

"Some organisations quietly shape an entire field. For me, Mainline foundation has been one of them for as long as I can remember. For decades, Mainline has stood at the heart of harm reduction in the Netherlands and far beyond. Training practitioners, sharing real-world knowledge, working alongside people who use drugs, and helping the global community understand what pragmatic, human-centred drug policy actually looks like. Their work has never been theoretical. It has been practical, grounded, and brave. From outreach and health education to international collaboration, Mainline consistently pushed the conversation forward, reminding us that harm reduction isn't about ideology. It's about health, dignity, and reality. So hearing that Mainline will soon be closing is deeply sobering. This isn't just a loss for the Netherlands. It's a loss for the global harm reduction movement, for practitioners across the sector, and for the communities who rely on pragmatic, evidence-led services. Mainline helped shape how many of us think about drugs, health, and human rights."

Correlation – European Harm Reduction Network

“We are deeply saddened to hear that our long-time partner Mainline foundation will soon close its doors after 36 years of pioneering harm reduction work.

For more than three decades, Mainline has been a vital force in supporting people who use drugs in the Netherlands and internationally. Through outreach, research, training, and advocacy, the organisation has consistently championed pragmatic, humane, and evidence-based responses to drug use, always placing the well-being and dignity of people who use drugs at the centre of its work. At Correlation – European Harm Reduction Network, we are deeply grateful for the meaningful collaboration with Mainline across European initiatives and projects. Their expertise, commitment, and openness have made them an invaluable partner and a respected focal point within our Network. The closure of such a longstanding and respected organisation also reflects a worrying reality: across Europe, civil society organisations working in health and human rights continue to face unstable and shrinking funding. Harm reduction services remain insufficiently supported, despite their proven

importance for public health and social inclusion.

Sananim [Vertaald uit het Tsjechisch]

“After 36 years, the Dutch organisation Mainline is ending! Dutch organization Mainline International [was] one of the first and long-term most respected organizations in the field of harm reduction, [but] will close its operations in the coming months. After 36 years of work in the Netherlands and abroad, a gradual shortage of funding has ended the decision of the Dutch Ministry of Health, Social Affairs and Sport to end its support.

For SANANIM, Mainline has been an important partner and inspiration for a long time. We have worked together on a number of projects and her approach and her professional work have always been dear to us. A significant mark was also left by the Mainline magazine, which was one of the main motivators for the creation of our Decontamination magazine.

We are sorry to see an organization with such history, expertise and international reach come to an end at a time when quality harm reduction services are needed more than ever. We thank all Mainline colleagues for their cooperation, inspiration and many years of work.”

Rani Bushra

“Mainline has been a wonderful partner for realising ultimate dream of socio-economic empowerment of people using drugs in Pakistan. Commitment and support from Mainline helped the community to demonstrate it's ability to be productive citizens. Mainline will be remembered whenever good examples of Community empowerment are quoted.”

Gunasekaran Rengaswamy, United Nations Office on Drugs and Crime, South-Africa

“I am truly sad to hear this news. Mainline has been a cornerstone of the global harm reduction movement for decades, and your work has inspired and supported countless programmes, practitioners, and communities around the world.

Please accept my deepest appreciation for the dedication and commitment that you and your colleagues have shown over the years. The impact of Mainline’s work will continue to live on through the many people, organisations, and programmes that have been influenced and strengthened by your efforts.

Wishing you and the entire team strength during this difficult transition. Thank you for everything you have contributed to the harm reduction community.”

Jenny Cozins, ViiV Healthcare Positive Action, UK:

“I wanted to drop you a note to say how sad we all are to hear about Mainline closing in the next few months, especially due to the impact you, your team and Mainline partners have had over the past 30+ years. We will do all we can to continue to support partners we worked with in common, such as Escola Livre, and others. All the best for now and I hope our paths cross again the future in your next chapter.”

Juan Fernandez Ochoa, International Drug Policy Consortium

“What a punch in the gut =(I'm so sorry. Ever since I came to this sector, roughly in 2012, Mainline has been a reference, and it's hard to imagine this ecosystem without it. I've always admired the organisation's principled, innovative and welcoming approach – and have had only the loveliest interactions with members of staff.

You have mine, and our, full solidarity in these challenging times. What Mainline has built over these decades will not disappear, as its mark in the movement isn't erasable, but the absence of the organisation will be felt acutely...and it adds to the creeping unfairness spreading throughout Europe and elsewhere. Sending you all a big hug and my admiration.”

Philips Loh, Health Equity Matters

“Thank you for sharing this news. I’m really sorry to hear that Mainline will be closing. It is a huge loss for the harm reduction field. Mainline has played such an important role in advancing pragmatic, community-centered approaches to drug use and chemsex, and many of us in the region have learned a great deal from your work.

I’m very grateful as well for the collaboration we’ve had together, particularly around the chemsex learning materials.

I really hope the knowledge and work Mainline has built over the years continues to live on.”

Gavin Read, the Global fund

"I'm deeply saddened to hear that Mainline will be closing. Mainline has been a central pillar of the community's harm reduction response and has strengthened countless organizations and improved the lives of people who use drugs around the world, as well as being a valued partner as part of the CE SI. Your absence will be felt profoundly whilst I also wishing you the very best for what comes next."

Adnan Khan, Resin Development

"This is so sad. Mainline has done such excellent work globally and in Pakistan. And it has been wonderful partnering with you. Best of luck to all the colleagues. My wishes and prayers are with you."

Tung Doan, Lighthouse

"I'm truly saddened to hear that Mainline will be closing, this is a huge loss for the harm reduction and chemsex field, especially at a time when your work is needed more than ever. I want to acknowledge, with deep respect, the impact Mainline has made over the past 36 years. Your leadership in harm reduction which is grounded, courageous, and uncompromisingly human, has shaped practice and policy far beyond the Netherlands. Your contributions to chemsex work in particular have helped set standards for how we engage communities with dignity, evidence, and care. Thank you as well for the partnerships, trust, and solidarity over the years. I sincerely hope our paths cross again soon, and that future opportunities allow us to collaborate again because the values and expertise Mainline represents will continue to matter."

Tatyana Sleiman, Skoun Libanon

"I am so sorry to hear this update and for my late response. As you know, the situation here in Beirut and across Lebanon has escalated dramatically since the beginning of March. I have so much appreciation for you and the Mainline team for all the amazing work you have done throughout the years. We have learned so much from Mainline."

Peter Vickerman, University of Bristol

"Oh bugger, that is terrible news!"

Ernst Wisse, Medecins du Monde

"FUCK! Not sure what else to say Ancella. Such terrible times. What are you up to? You stay in Amsterdam the coming time, or do you have other plans?"

Vakbladen voor junkies en hasjrokers

Druggebruikers, dat zijn slachtoffers. Slachtoffers van het systeem van het westers kapitalisme, een aanklacht tegen onze onmenselijke samenleving. Ze zijn een bruikbaar symbool in de socialistische strijd". Met deze beginregels van het hoofdartikel uit het onlangs verschenen vakblad voor harddruggebruikers **'Mainline'** wordt de toon voor de verdere inhoud gezet.

Het voornamelijk op Amsterdam gerichte blad voorziet de ruwweg 5000 junkies van vakkundige en professionele informatie. Variërend van de kwaliteit van versneden heroïne, succesvolle afkickstories, straatprostitutie, dagboeknotities van een bekende junk (Herman Brood) tot opmerkelijk veel artikelen over de 'gezondheid'. Een blik in het colofon verklaart waarom:

Toen uitgever, stichting **Mainline** (gezondheids- en preventiewerk druggebruikers), een jaar geleden bij verschillende fondsen aanklopte voor subsidies voor een tijdschrift voor drugsverslaafden, waren het vooral het Nederlands instituut voor Alcohol en Drugs en met name het Aidsfonds die een dergelijk initiatief wel wilden ondersteunen. John Peter Kools, één van de ini-

tiatiefnemers van **'Mainline'** hierover: "De gebruikers lezen tegenwoordig geen foldertjes meer over Aids en ze schrikken terug zodra de hulpverlener met zijn belerende vinger begint te zwaaien. In die bedding moet je **'Mainline'** zien. Een blad alleen voor drugsverslaafden met een uitstekende dosering van informatieve artikelen met een ietwat verstopte boodschap namelijk: Aidsbestrijding." In het magazine wordt dan ook uitvoerig ingegaan op nieuwe soorten injectie-naalden, mogelijkheden voor spuitenruil, hoe te leven met het aidsvirus, het aidsmedicijn

AZT en hoe je zelf snijwonden moet behandelen.

Het kwartaalblad dat uitsluitend op straat wordt verkocht kent een oplage van ruim 2000 exemplaren waarvan in enkele weken na verschijnen inmiddels de helft zijn weg naar de doelgroep heeft gevonden. Want volgens Kools: "trekken ze het op straat uit je handen en wordt er al gevraagd naar het volgende nummer". Blijkbaar scoort **'Mainline'**. De redactie werkt daarom, twee maanden eerder dan gepland, al aan het volgende nummer. Voor de kerstdagen ligt ie weer op straat.

Is het bij **'Mainline'** voornamelijk idealisme, liefdewerk en oud papier, bij **'Highlife'**, het nieuwe vakblad voor softdruggebruikers, maakt dat plaats voor nuchtere zakelijkheid en een commerciële opzet. Want de handel en wandel in Softdrugs bloeit. **'Highlife'** richt zich naar eigen zeggen op de 750.000 hasjrokers die Nederland rijk is.

Initiatiefnemer, bladmanager en hoofdredacteur, Boy Ramsahai (25) voorziet een grote toekomst voor zijn nieuwe blad. Hij meent een gat in de markt te hebben gevonden. De jonge zakenman heeft coffeeshop-eigenaars uit geheel Nederland bereid gevonden in zijn fullcolor magazine te adverteren. De meeste uitbaters verdienen met hun cannabisproducten geld als water en weten niet waarheen ermee. Ramsahai daarentegen wel: "Toen ik in mijn vorige functie als advertentieverkoper werkte, merkte ik dat zowel bij verkopers als gebruikers een grote behoefte aan informatie bestond". Het duurde niet lang of Ramsahai vond enkele landelijk bekende coffeeshops bereid het eerste nummer van **'Highlife'** voor een deel te financieren.

De eerste van het Nedeblad hadden alle coffeeshops hoewel de inhoopte een vover vormgeRamsahai totverschijningsjaar.

Het eerste breedvoerig of komende eigen ten, de hasja schiedenis, een uitvoeri g de hoofdredac niet louter en len bestaan, n toekomst een van sex, drugs Op de vra problemen heb blad voor de N weedrocker ar "Elk nummer voordat het n beoordeeld do willen gewoon hartig beeld, j en ons verre h rugs.

NIEUWS
BLAD
VAN HET
NOORD
EN,
NOVEM
BER 1991

'Hij gaat de hele dag om met mensen

Simons razend over publicatie opiumrecept

RIJSWIJK (ANP) - De stichting **Mainline** in Amsterdam heeft met subsidie van WVC in een tijdschrift voor druggebruikers beschreven hoe je papaver moet verbouwen om er opium uit te krijgen.

Staatssecretaris Simons van Volksgezondheid is laaiend en dreigt de geldkraan dicht te draaien. Zijn collega Kosto heeft de officier van justitie ingeschakeld.

Medewerkers van **Mainline** delen vier keer per jaar op straat een blad uit onder verslaafden. Het officiële doel daarvan is om heroïnespuiters en cokesnuivers een hoger bewustzijn bij te brengen van hun eigen gezondheid.

In het laatste nummer van het tijdschrift zat behalve het opiumrecept echter ook een zakje blauw maanzaad om de daad bij het woord te kunnen voegen.

Het gereformeerde kamerlid Van Middelkoop van het GPV had de beide staatssecretarissen op het spoor gezet van de activiteiten van **Mainline**.

Lifestyleblad voor vrouwelijke junkies

AMSTERDAM - Stichting **Mainline** komt met een lifestyleblad speciaal voor druggebruikende vrouwen. De eerste **Mainline Lady** wordt in Amsterdam gepresenteerd..

Stichting **Mainline** geeft gezondheidsvoorlichting aan druggebruikers. Vrouwelijke gebruikers kampen met specifieke problemen in de drugs-scene. Deze komen aan bod in het tijdschrift. Het eerste nummer besteedt bijvoorbeeld aandacht aan de onderwerpen: betaalde seks in combinatie met een vriend thuis, kinderen opvoeden en harddrugs en hoe

verhoog je je weerstand.

Mainline Lady wil het clichébeeld van een junk doorbreken. Zo staan bijvoorbeeld druggebruikende modellen in het blad. „Ze zien er goed uit en maken een zelfbewuste indruk”, aldus de redactie, die daarmee het zelfbeeld van gebruikers wil verbeteren.

Het blad wordt gratis verspreid onder druggebruiksters in heel Nederland. Hoe vaak **Mainline Lady** zal uitkomen is nog onduidelijk. „We willen eerst kijken hoe het eerste nummer aanslaat”, aldus een woordvoerder van het nieuwe blad.

ALGEMEEN DAGBLAD, JULI 2001

NEDERLANDS DAGBLAD, JULI 1993

COLOFON

Dit is de laatste uitgave van Stichting Mainline. Stichting Mainline heeft als doel het beperken van schade en het verbeteren van gezondheid en leefomstandigheden bij druggebruik. Oftewel harm reduction. Gebruik van drugs is nooit zonder risico's. Maar als je het toch doet, doe het dan zo veilig mogelijk.

Hoofdredactie Paulien Bakker

Vormgeving Alexander Hoekema

Redactie Machteld Busz, Ancella Voets

Beeld Mona van den Berg, Eric Krabbenbosch, Paulien Bakker

Overname en reproductie van artikelen alleen na schriftelijke toestemming van Stichting Mainline.
Copyright © 2026 Mainline.

E-mail: info@mainline.nl www.mainline.nl

MAINLINE IN DE MEDIA

[Grote steden overspoeld door crackgebruikers: 'Overlast op straat enorm toegenomen'](#)

[Mainline, stichting voor drugsgebruikers, moet stoppen - en dat heeft gevolgen: 'We zijn de oren en ogen van de straat' | Het Parool](#)

[Wat vindt NRC | Met de bezuinigingen op de verslaafdenzorg schiet de politiek zich in eigen voet - NRC](#)

<https://www.nrc.nl/nieuws/2026/03/27/vriend-dit-is-een-drug-een-keer-roken-en-je-bent-de-lul-a4920944>

[De witte drug die grote Nederlandse steden op zijn kop zet: waarom is crack zo verslavend? | Pointer | KRO-NCRV](#)

[De crackepidemie | Pointer | KRO-NCRV](#)

[Met verdwijnen van Stichting Mainline, wordt gevreesd voor meer drugsoverlast op straat - AT5](#)

[Stichting Mainline kan hoofd niet meer boven water houden - Nationale Zorggids](#)

[Mainline, de hulporganisatie voor drugsverslaafden, verdwijnt na verliezen rijkssubsidie - AT5](#)

[Hulporganisatie voor drugsgebruikers stopt na opgeschorte subsidie van het Rijk - NRC](#)

[Stichting Mainline, die zich inzet voor welzijn drugsgebruikers, stopt na dichtdraaien subsidiekraan: 'We zijn nu meer nodig dan ooit' | Het Parool](#)

Hulporganisatie voor drugsverslaafden stopt, na dichtdraaien subsidiekraan

Crack, de verslavende en verwoestende drug, wordt weer populair in Nederland: 'Ik wil het elke vijf minuten roken'

Nederland heeft een crackepidemie... (dit zag ik op straat) | Pointer - YouTube

Stichting Mainline, die zich inzet voor druggebruikers verliest tot 3 ton rijkssubsidie, gemeente springt bij

Wat verklaart de forse toename van drugsdoden | NPO Radio 1

Gemeenten zijn de dupe van huidige drugsbeleid

Crack op recept: helpt een medische voorschrijving tegen verslaving? | NPO Radio 1

Toename crackgebruik doet denken aan de Zeedijk in de jaren zeventig: 'Het is weer terug naar af: de junkies, de dealers, de overlast'

Verslavingshulp in gevaar door bezuiniging: 'Straks is er niemand meer voor me' Field notes from the Netherlands

Crackgebruik overspoelt Amsterdam: kan drugs op recept helpen? 'Het verlangen naar een nieuwe kick blijft heel sterk'

Politie heeft handen vol van overlast flakka-gebruikers

Bonjo dec 25: Mainline terug in de bajes

Hart van Nederland: Stichting voor veilig drugsgebruik moet stoppen

EenVandaag

Aantal crackverslaafden in de stad groeit: proef met medische verstrekking wordt onderzocht

Pointer YouTube over crack deel 2

Crackgebruik is toegenomen en dat is te zien of straat Stand.nl: De opmars van crack moet zo snel mogelijk de kop in worden gedrukt

Onderzoek Trimbos en Mainline toont nieuwste cijfers crackverslaafden in Nederland

Injectienaalden in restafval

Legaal crack uitdelen aan verslaafden? 'Beter voor gebruikers en samenleving'

Na heroïne, nu ook crack op recept? Amsterdam mikt op een experiment in 2027

Toename crackgebruik onder daklozen: 'Mensen worden aan hun lot overgelaten'

Gevaarlijk epilepsiemedicijn populair als drug bij daklozen en asielzoekers

Verslavende crack is terug: 'Het is de duivel'

De opkomst van crack in Nederland onder arbeidsmigranten

MAIN*line*

STOPT ERMEE

JA, DIT IS ECHT
/ DE LAATSTE

EINDE